

BYGGÐASTOFNUN

Ákvörðun Á-6/2023

Breyting á fyrirkomulagi póstafréiðslu Íslandspósts ohf. á Kópaskeri

1. MÁLSMEÐFERÐ

(1) Með tölvuskeyti, dagsettu 8. júlí 2022, tilkynnti Íslandspóstur ohf. (hér eftir ÍSP) um fyrirhugaðar breytingar á fyrirkomulagi póstafréiðslu fyrirtækisins á Kópaskeri en pósthús hafði verið rekið þar í samvinnu við Landsbankann.

(2) Í tilkynningu ÍSP kom fram að þjónustan á Kópaskeri hafi verið eftirfarandi fram að breytingunum:

- *Póstafréiðsla*
- *Póstboxþjónusta*
- *Póstbílþjónusta*
- *Bréfberaþjónusta*
- *Landpóstþjónusta*

(3) Til samanburðar verði þjónustan eftir að Pósturinn lokar póstafréiðslu sinni þann 1. september 2022:

- *Póstboxþjónusta*
- *Bréfberaþjónusta*
- *Póstkassi fyrir bréf og endursöluaðila frímerkja*
- *Póstbílþjónusta*
- *Landspóstþjónusta*

(4) Telur fyrirtækið íbúa á Kópaskeri þannig áfram njóta þeirrar alþjónustu sem Íslandspósti ber að veita, eins og segir í tilkynningunni.

(5) Ákvæði 5. gr. reglna nr. 504/2003 setja ákveðinn ramma varðandi þau atriði sem Byggðastofnun ber að líta til ef tilkynning berst frá alþjónustuveitanda um að leggja eigi niður afgangslustað eða breyta rekstrarfyrirkomulagi afgangslustaðar. Í 4. mgr. er að finna heimildarákvæði fyrir Byggðastofnun til að leita umsagnar sveitarstjórna varðandi þau atriði sem talin eru upp í 2. mgr. 5. gr.

(6) Með vísan til 4. mgr. 5. gr. reglna, óskaði Byggðastofnun eftir að sveitarfélagið Norðurþing (sem Kópasker tilheyrir) skilaði inn um umsögn um erindi Íslandspósts sem taki a.m.k. til þeirra atriða sem sett eru fram í 2. mgr. 5. gr.

(7) Umsögn frá Byggðaráði Norðurþings barst Byggðastofnun þann 15. ágúst 2022. Þar er farið fram á að fyrirhuguð lokun á afgreiðslu ÍSP á Kópaskeri verði með hætti að hún skerði ekki þjónustu gagnvart íbúum og leitað verði allra leiða við að koma til móts við íbúa þannig að þörfum þeirra verði mætt.

(8) Í kjölfarið voru athugasemdir sveitarfélagsins sendar ÍSP til umsagnar þann 5. ágúst. mars 2022. Svar fyrirtækisins barst með tölvupósti þann 22. mars 2023.

(9) Svör ÍSP voru á þá leið að fyrirtækið sé reyna ná niður kostnaði við rekstur afgreiðslukerfa sem og að samræma breyttar þarfir notenda. Að auki áréttar ÍSP að fyrirtækið sé að uppfylla alþjónustuskyldur sínar og gera gott betur þar sem aðgangur að alþjónustu verður tryggður með póstafrangi í bíl og í póstboxum.

(10) Íslandspóstur bendir á að verið sé að breyta fyrirkomulagi afgreiðslu í samræmi við lög og reglugerðir

2. NIÐURSTAÐA BYGGÐASTOFNUNAR.

(11) Í 1. gr. laga nr. 98/2019 um pósthjónustu kemur fram að markmið laganna sé að stuðla að hagkvæmri, virkri og áreiðanlegri pósthjónustum um land allt til að tryggja notendum aðgang að alþjónustu eins og hún er skilgreind á hverjum tíma.

(12) Í 1. tl. 1. mgr. 4. gr. sömu laga er skilgreint að *afgreiðslustaður* sé aðstaða, t.d. húsnæði, bifreið, eða sjálfvirkur afgreiðslukassi þar sem einstaklingar og lögaðilar geta fengið pósthjónustu.

(13) Ákvæði 5. gr. reglna nr. 504/2003 setja ákveðinn ramma varðandi þau atriði sem Byggðastofnun ber að líta til ef tilkynning berst frá alþjónustuveitanda um breytingu á fyrirkomulagi afgreiðslu en þau eru (athugasemdir Byggðastofnunar vegna Kópaskers skáletraðar við hvern lið):

I. Fjöldi íbúa á því svæði sem afgreiðslustaðnum er ætlað að þjóna.

Á svæðinu búa 135 íbúar

II. Stærð þess svæðis sem afgreiðslustaðurinn þjónar.

Samkvæmt svörum Norðurþings er svæðið um 16 hektarar (Kópasker).

III. Möguleika íbúa á að sækja þjónustu annað.

Póstafgreiðsla (Pósthús) er á Húsavík sem er um 100 km frá Kópaskeri.

IV. Samgöngur á svæðinu.

Samgöngumál á svæðinu er almennt góð nema í verstu vetrarveðrum. 43 km eru til Raufarhafnar og um 100 km til Húsavíkur.

V. Fjöldi afgreiðslna á afgreiðslustaðnum á ári.

Samkvæmt upplýsingum frá rekstrarsviði ÍSP var fjöldi skráðra sendinga á svæðið á dag árið 2021 um (...) að meðaltali og þær skiptust svona:

2% með bíl að meðaltali á dag yfir árið.

0% í gegnum póstbox að meðaltali á dag yfir árið.

98% í gegnum pósthús að meðaltali á dag yfir árið.

VI. Annað sem getur haft áhrif á möguleika íbúa á að sækja pósthjónustu sem fellur undir alþjónustu.

(14) Eitt af meginatriðum frumvarps til laga um pósthjónustu, sem varð að lögum nr. 98/2019, var að með því hafi verið opnað eins mikið og talið er ásættanlegt á sveigjanleika markaðsaðila til að breyta þjónustufyrirkomulagi til kostnaðarlækkunar og/eða tekjuauka, beint eða á grundvelli reglugerðarheimilda.

„Þessi viðleitni er rauður þráður í frumvarpinu, þ.e. að koma ekki í veg fyrir nauðsynlegan sveigjanleika fyrir stjórnvöld og markaðsaðila til að bregðast við markaðspróun og öðrum áskorunum sem ógnað geta lágmarkspósthjónustu á hverjum tíma.“¹

(15) Í 7. gr. reglugerðar um alþjónustu nr. 400/2020 er fjallað um umfang alþjónustu og þar segir:

¹ Kafi 6: Mat á áhrifum <https://www.althingi.is/altxt/149/s/0293.html>

Eftirfarandi þjónusta fellur undir alþjónustu:

- *Aðgangur að afgreiðslustað, þ.e. aðstöðu í húsnæði, bifreið, sjálfvirkum afgreiðslukössum eða póstkössum.*
- *Almennur útburður, innan alþjónustu, skal vera að lágmarki tvisvar í viku nema kringum-stæður eða landfræðilegar aðstæður hindri slíkt.*

Póstþjónusta, en til hennar teljast:

- *Rekjanlegar sendingar og tryggðar sendingar.*
- *Bréf allt að 2 kg.*
- *Pakkar upp að 10 kg innanlands.*
- *Pakkar upp að 20 kg milli landa.*
- *Sendingar fyrir blinda og sjónskerta allt að 2 kg.*

(16) Í 1. tl. 1. mgr. 4. gr. laga um pósthjónustu er tilgreint að *afgreiðslustaður* sé aðstaða, t.d. húsnæði, bifreið, eða sjálfvirkur afgreiðslukassi þar sem einstaklingar og lögaðilar geta fengið pósthjónustu eins og áður segir.

(17) Ein meginskylda ÍSP sem alþjónustuveitanda er að afhenda bréf og böggla til skráðs viðtakanda sem og að móttaka bréf og böggla til pósthjónustufólks frá viðskiptavinum sínum.

(18) Engin breyting er boðuð af hálfu ÍSP varðandi útburð pósthjónustu á svæðinu. Bréfastur verður áfram borinn út af starfsmönnum ÍSP frá Húsavík tvisvar í viku. Breytingin felst eingöngu í þeim þætti starfseminnar er varðar móttöku sendinga á sérstökum afgreiðslustað (pósthúsi).

(19) Að mati Byggðastofnunar þýða þær breytingar á fyrirkomulagi pósthjónustu sem ÍSP hefur tilkynnt um að verði með lokun pósthúss fyrirtækisins á Kópaskeri því ekki að fyrirtækið geti ekki lengur staðið við alþjónustuskuldur sínar, heldur sinni þeim á annan hátt.

(20) Tekið verður á móti pósthjónustu frá íbúum og fyrirtækjum á Kópaskeri með pósthjónustu á svipaðan hátt og hefur verið gert hjá íbúum utan þéttbýlis um áráðir og í minni þéttbýliskjörnum víðs vegar um landið. Ekki verður betur séð en að eina óhagræðið sem í þessu felst sé að ekki verði lengur afgreiðslustaður í þéttbýlinu með fyrirfram skilgreindum opnunartíma.

(21) Á móti kemur að íbúar geta hringt í pósthjónustubílinn og pantað þjónustu innan ákveðins tímaramma eins og segir í skýringum ÍSP með breytingunum. Pósthjónusta verða á Kópaskeri og í það verður einnig hægt að koma bréfum og böggjum til skila sem bera með sér að burðargjöld hafi verið greidd. Afgreiðsla með bifreið og aðgangur að pósthjónustu er hluti af skilgreiningu á hugtakinu *afgreiðslustaður* samkvæmt lögum um pósthjónustu.

(22) Úrskurðarnefnd fjarskipta- og póstmála hefur í tveimur úrskurðum fjallað um sambærilegar breytingar á þjónustustigi, sbr. úrskurði nefndarinnar nr. 3/2007² og 7/2008. Í úrskurði nefndarinnar nr. 7/2008,³ þar sem fjallað var um hliðstæðar breytingar og hér er lagt til að verði á þjónustu Íslandpóst á Kópaskeri komst nefndin svo að orði:

„Með þeim breytingum sem Íslandspóstur boðaði við pósthjónustu á Laugum verður ekki séð að Íslandspóstur hf. standi ekki við þessar skyldur sínar. Landpósturinn mun taka á móti póstsendingum á ferðum sínum og er því þessi þjónusta síst óaðgengilegri flestum neytendum en áður. Þjónustustig gagnvart íbúum Lauga er það sama og það sem flestir íbúar utan þéttbýliskjarnans njóta.“

(23) Að mati Byggðastofnunar eru þær breytingar sem boðaðar eru á fyrirkomulagi alþjónustu ÍSP á Kópaskeri þess eðlis að ekki virðist þörf á að reka þar pósthús. Tölur um fjölda afgreiðslna á staðnum benda einnig til þess að notkun pósthússins hafi ekki verið í þeim mæli að það geti réttlætt nauðsyn þess að það sé opið í óbreyttri mynd. Jafnframt er það mat stofnunarinnar að sú þjónusta sem ÍSP hyggst bjóða íbúum á Kópaskeri fullnægi gæðakröfum laga um pósthjónustu nr. 98/2019, sem og þeim skyldum sem hvíla á fyrirtækinu sem alþjónustuveitanda.

(24) Byggðastofnun beinir því til ÍSP að kynna fyrirhugaðar breytingar mjög vel fyrir íbúum svæðisins og ganga úr skugga um það að þeir séu vel upplýstir um þjónustuleiðir fyrirtækisins.

Að öllu framangreindu virtu þá er það niðurstaða Byggðastofnunar að ÍSP sé heimilt að breyta fyrirkomulagi pósthjónustu á Kópaskeri á þann veg sem greinir í erindi fyrirtækisins, að pósthúsi fyrirtækisins þar verði lokað en afgreiðslustaður verði framvegis í bifreið og/eða í sjálfvirkum afgreiðslukassa.

ÁKVÖRÐUNARORÐ

1. Byggðastofnun samþykkir beiðni Íslandspósts ohf. dagsetta 8. júlí 2022, og heimilar fyrirtækinu að loka póstafrgiðslu fyrirtækisins á Kópaskeri og staðfestir jafnframt að alþjónustuskýldur fyrirtækisins eru uppfylltar.
2. Ákvörðun þessi er kæránleg til úrskurðarnefndar fjarskipta- og póstmála, sbr. 42. gr. laga nr. 98/2019. Kæran skal berast úrskurðarnefnd innan fjögurra vikna frá því viðkomandi varð

² Úrskurður nr. 3/2007, https://www.byggdastofnun.is/static/files/Postmal/Urskurdir/2007/urskurdur_nr_3_2007.pdf

³ Úrskurður nr. 7/2008, https://www.byggdastofnun.is/static/files/Postmal/Urskurdir/2008/urskurdur_nr_7_2008.pdf

kunnugt um ákvörðun Byggðastofnunar. Um meðferð kæru vegna ákvarðana Byggðastofnunar skulu gilda sömu málsmeðferðarreglur og kveðið er á um í 20. gr. laga nr. 75/2021 um Fjarskiptastofu auk ákvæða reglugerðar nr. 36/2009 um úrskurðarnefnd fjarskipta- og póstmála. Samkvæmt 4. mgr. 20. gr. laga nr. 75/2021 getur aðili einnig borið ákvörðun Byggðastofnunar beint undir dómstóla án þess að mál sé fyrst borið undir úrskurðarnefnd. Slíkt mál skal höfðað innan þriggja mánaða frá því að viðkomandi fékk vitneskju um ákvörðun stofnunarinnar. Málshöfðun frestar ekki réttaráhrifum ákvarðana stofnunarinnar. Málskot beint til dómstóla hindrar að úrskurðarnefnd sé heimilt að taka kæru til málsmeðferðar.

Sauðarkrókur 9. júní 2023

Hjalti Árnason

BYGGÐASTOFNUN
tlf. 50679 0389

Arnar Már Eliasson